

Sygn. akt IV KK 317/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Sobczak (przewodniczący)
SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)
SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Dorota Szczerbiak

w sprawie **P. A.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 21 listopada 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego

z dnia 30 listopada 2009 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu.**

UZASADNIENIE

P. A. został skazany wyrokami:

1. Sądu Rejonowego z dnia 26 lutego 1999 r., za przestępstwo z art. 275 § 1 k.k. popełnione w dniu 21 marca 1998 r., na karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych po 10 złotych każda;

2. Sądu Rejonowego z dnia 22 listopada 1999 r., sygn. kat VII K 133/99, za przestępstwo z art. 199 § 1 d.k.k., art. 205 § 1 d.k.k. i art. 265 § 1 d.k.k.,

popelnione w okresie od dnia 12 grudnia 1996 r. do maja 1997 r., na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 1000 złotych z zamianą w razie nieuiszczenia w terminie na 100 dni następnej kary pozbawienia wolności oraz za przestępstwo z art. 205 § 1 d.k.k. i art. 265 § 1 d.k.k. popelnione w okresie od dnia 9 maja 1997 r. do dnia 20 maja 1997 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności; na mocy art. 66 d.k.k. oraz art. 67 § 1 d.k.k. w miejsce kar pozbawienia wolności wymierzono skazanemu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, którą warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 4 lata. Postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 30 stycznia 2001 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszonych kar pozbawienia wolności;

3. Sądu Rejonowego z dnia 16 września 1999 r., sygn. akt VI K 379/99, za przestępstwo z art. 199 § 1 d.k.k. popelnione w okresie od dnia 5 listopada 1997 r. do dnia 10 listopada 1997 r. na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za okres próby wynoszący 2 lata. Postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 8 listopada 2001 r., zarządzono wykonanie warunkowo zawieszonych kar pozbawienia wolności, następnie postanowienie to tenże Sąd uchylił postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2009 r.;

4. Sądu Rejonowego z dnia 29 sierpnia 2008 r., sygn. akt IV K 375/08, za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popelnione w dniu 29 kwietnia 2008 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności w warunkowym zawieszeniu jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat oraz karę grzywny w wysokości 188 stawek dziennych po 30 złotych każda;

5. Sądu Rejonowego z dnia 30 stycznia 2009 r., sygn. akt III K 476/08, za przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popelnione w sierpniu 1998 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat oraz karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych po 15 złotych każda.

Sąd Rejonowy wyrokiem łącznym z dnia 30 listopada 2009 r., sygn. akt III K 237/09:

I. na mocy art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. oraz art. 86 § 1 k.k. w miejsce kar pozbawienia wolności orzeczonych prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego z dnia 22 listopada 1999 r., sygn. akt VII K 133/99 i Sądu Rejonowego z dnia 16 września 1999 r., sygn. akt VI K 379/99 wymierzył skazanemu P. A. karę łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

II. na mocy art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. oraz art. 86 § 1 i 2 k.k. w miejsce kar grzywnien orzeczonych prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego z dnia 26 lutego 1999 r., sygn. akt VI K 44/99, Sądu Rejonowego z dnia 22 listopada 1999 r., sygn. akt VII K 133/99 i Sądu Rejonowego z dnia 30 stycznia 2009 r., sygn. akt III K 476/08, wymierzył skazanemu P. A. karę łączną grzywny w wysokości 1500 złotych.

III. na mocy art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w pozostałym zakresie;

IV. pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach objętych wyrokiem łącznym pozostawił do odrębnego wykonania;

V. na mocy art. 627 k.p.k. zasądził od skazanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 70 złotych tytułem wydatków, zaś na mocy art. 624 § 1 k.p.k. w pozostałym zakresie zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 8 grudnia 2009 r.

Kasację od powyższego wyroku wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. Prokurator Generalny. Zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego P. A., zarzucając:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego to jest art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r. i art. 85 k.k., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy związanych z zarządzeniem wykonania kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami, które zostały połączone i wymierzeniu w wydanym wyroku łącznym bezwzględnej kary pozbawienia wolności, mimo że jedna z połączonych kar jednostkowych orzeczona została z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i nie zarządzono wykonania tej kary;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, to jest art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k., polegające na zaniechaniu przed objęciem wyrokiem łącznym orzeczonych kar grzywny, wyjaśnienia wszystkich okoliczności i niedopuszczeniu dowodu z akt wszystkich objętych wyrokiem łącznym spraw, w wyniku czego doszło do objęcia wyrokiem łącznym kary grzywny orzeczonej w sprawie sygn. akt VI K 44/99 Sądu

Rejonowego, który to wyrok uległ zatarciu z mocy prawa oraz kary grzywny w sprawie sygn. akt VII K 133/99 Sądu Rejonowego zamienionej na zastępczą karę pozbawienia wolności.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, wskazując na możliwość wydania wyroku łącznego w odniesieniu do kar grzywny orzeczonych w sprawach Sądu Rejonowego o sygn. IV K 375/08 oraz Sądu Rejonowego o sygn. III K 476/08.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Oczywista zasadność kasacji przemawiała za uwzględnieniem jej w całości na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Z akt sprawy wynika zresztą, że wadliwość wydanego w sprawie P. A. wyroku łącznego dostrzegł sam Sąd orzekający, który podjął czynności zmierzające do wniesienia kasacji przez Prokuratora Generalnego.

Zapis protokołu rozprawy przeprowadzonej w dniu 27 listopada 2009 r. (inna data wyroku wynika z odroczenia jego wydania) wskazuje, że w ramach przewodu sądowego zostały odczytane odpisy wymienionych wyżej wyroków Sądu Rejonowego oraz akta sprawy Sądu Rejonowego o sygn. III K 476/08, nadto informacja o karalności skazanego (k. 41). Na tej podstawie Sąd orzekający przyjął, zapewne dlatego, że postanowieniem z dnia 8 listopada 2001 r. zarządzono wykonanie kary orzeczonej w sprawie o sygn. VI K 379/99, że istnieją warunki do połączenia kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec P. A. przez Sąd Rejonowy w sprawach o sygn. VII K 133/99 i VI K 379/99. Odstępując od zbadania akt wszystkich spraw – co było równoznaczne z naruszeniem przepisu art. 366 § 1 k.p.k., obligującego przewodniczącego do baczenia, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy – nie wiedział jednak Sąd, że wspomniane postanowienie z dnia 8 listopada 2001 r. zostało uchylone przez Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2009 r., sygn. IV Ko 364/09 (k. 176 akt sprawy VI K 379/99). W konsekwencji, łącząc kary pozbawienia wolności, z których jedna była w postaci bezwzględnej, a druga z warunkowym zawieszeniem wykonania i orzekając karę łączną bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, Sąd orzekający dopuścił się naruszenia art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., a także art. 572 k.p.k., niezależnie od tego, że zawieszeniu kary sprzeciwiał się przepis art. 69 § 1 k.k. Jak to niejednokrotnie wskazywał przed tą datą Sąd Najwyższy (zob. np. powołane w kasacji: uchwałę z dnia 27 marca

2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41; wyrok z dnia 5 października 2004 r., V KK 224/04, OSNKW 2004, z. 10, poz. 98), w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego zawieszenia – orzeczenie kary bez warunkowego jej zawieszenia w wyroku łącznym jest niedopuszczalne. Jeżeli zatem Sąd orzekający nie widział warunków do wymierzenia skazanemu kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, powinien umorzyć postępowanie w tym zakresie.

Ma również rację skarżący, gdy wskazuje, że naruszenie przepisu art. 366 § 1 k.p.k. spowodowało wydanie wadliwego rozstrzygnięcia o karze łącznej grzywny, przez co doszło do rażącej i mogącej mieć wpływ na treść orzeczenia obrazy art. 85 k.k., chociaż użyta w tym zakresie argumentacja nie jest w pełni trafna. W szczególności uwaga ta odnosi się do tezy, że zamiana kary grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności (ściślej rzecz ujmując, zarządzono wykonanie zastępczej karę pozbawienia wolności określonej przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. akt VII K 133/99 na wypadek nieuiszczenia grzywny w terminie – k. 722 akt tej sprawy), czyniła niemożliwym objęcie kary grzywny karą łączną. Uzasadnienie kasacji (str. 7) zdaje się przy tym świadczyć, że skarżący, wskazując na uregulowania zawarte w rozdziale IX Kodeksu karnego oraz akcentując, że wynika z nich, iż „możliwe jest łączenie w jedną karę łączną: kar jednorodzących, kar różnorodzących podlegających łączeniu oraz środków karnych i zabezpieczających” (błędna jest teza o możliwości łączenia środków zabezpieczających) i wywodząc dalej, że „stąd też brak było podstaw prawnomaterialnych do połączenia w wyroku łącznym kary grzywny orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w sygn. akt VII K 133/99” nie wziął pod uwagę, że właśnie tę karę połączono z karami grzywny orzeczonymi w innych sprawach, tj. postąpiono po myśli art. 85 k.k. Należy zatem wyrazić pogląd prezentowany już w orzecznictwie sądów i w piśmiennictwie prawniczym, iż orzeczenie (zarządzenie wykonania) kary zastępczej nie stoi na przeszkodzie łączeniu kar wymierzonych prawomocnymi wyrokami za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym i orzeczeniu kary łącznej, jeżeli kary orzeczone tymi wyrokami są karami tego samego rodzaju lub innymi podlegającymi łączeniu. O dopuszczalności połączenia kar i wymierzenia kary łącznej, orzekanej w wyroku łącznym, decyduje bowiem nie to, czy w miejsce podlegających łączeniu kar orzeczono karę zastępczą, lecz rodzaj

kar wymierzonych prawomocnymi wyrokami za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 19.02.2009 r., II AKz 35/09, LEX nr 491190; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7.08.2008 r., II AKa 147/08, LEX nr 454029; S. Żółtek w: Królikowski, Zawłocki, Komentarz KK, t. II, art. 85, Nb 16, Warszawa 2010).

Trzeba natomiast zgodzić się z autorem kasacji, że niedopuszczalne było objęcie wyrokiem łącznym kary grzywny orzeczonej przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. akt VI K 44/99. Skoro bowiem wydany w tej sprawie wyrok uprawomocnił się w dniu 5 marca 1999 r., a biorąc pod uwagę okoliczność, że w tej dacie nastąpiło wykonanie w całości wymierzonej skazanemu kary grzywny (co wynikało z faktu zaliczenia na jej poczet okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie), to zgodnie z art. 107 § 4 k.k. skazanie uległo zatarciu z dniem 5 marca 2004 r., czego oczywiście nie mógł zmienić fakt wykazania tego skazania w informacji o osobie z Krajowego Rejestru Karnego (k. 7-8). W orzecznictwie (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.06.2009 r., IV KK 164/09, LEX nr 512144) i piśmiennictwie prawniczym zgodnie przyjmuje się, że nie jest dopuszczalne objęcie karą łączną kary, gdy skazanie, w związku z którym ją wymierzono, zostało zatarte i zgodnie z art. 106 k.k. uważane jest za niebyłe. Dodając uwagi, które nie zostały zawarte kasacji należy wspomnieć, że przeszkody do zatarcia skazania nie stwarzał przepis art. 108 k.k., rozpatrywany w powiązaniu z art. 107 § 1 k.k. Co prawda, wobec zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. VII K 133/99 skazany karę tę odbył (został warunkowo zwolniony postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 18 kwietnia 2002 r.), zatem dla zatarcia tego skazania był wymagany, zgodnie z art. 107 § 1 k.k., upływ 10 lat od wykonania kary, jednak nie prowadziło to do przesunięcia zatarcia skazania w pierwszej z wymienionych spraw. Nie zachodził bowiem żaden z wypadków określonych w art. 108 k.k., w szczególności niejednoczesność zatarcia obu skazań była dopuszczalna z uwagi na fakt, że przestępstwa przypisane skazanemu omawianymi wyrokami pozostawały w zbiegu realnym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy uwzględni uwagi zawarte w niniejszym uzasadnieniu i będzie baczył, by wydane przezeń orzeczenie było zgodne z przepisami prawa. W tym celu m.in. zbada, czy nie doszło do przedawnienia wykonania kary zastępczej za grzywnę orzeczoną przez Sąd

Rejonowy w sprawie VII K 133/99, co sprzeciwiałoby się objęciu tej grzywny karą łączną.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.